

Van 't Spant tot Spant!

Een culturele schuilkerk

"Het is net een culturele schuilkerk, van buiten een koelcel en van binnen een (echt) theater" – dixit Fons Jansen in 1971. En inderdaad, het nieuwe gebouw, dat in 1969 in gebruik was genomen, had alle trekken van een tijdelijk Cultureel Centrum. Het was gebouwd op de plaats waar voorheen de aardappelkelders hadden gestaan. Het vulde de leemte die was ontstaan doordat

van Gorp en Willem Nijholt; de musical 'En nu naar bed' van Annie M.G. Schmidt, met o.a. Frans Halsema, Conny Stuart en Jenny Arean; maar ook de Bussumse koorvereniging Pro Musica o.l.v. Lex Karsemeijer. Wat waren ze allemaal jong! De directie verontschuldigt zich dat ze geld moet vragen: 'we zijn helaas niet in staat u "gratis" toe te laten' – de prijzen variëren van fl. 6.50 tot fl. 12.00.

Nol Verhagen

Theater 't Spant, bouwjaar 1969 (de culturele schuilkerk van Fons Jansen), gesloopt 1979 ten behoeve van herbouw (coll. HKB)

gebouw Concordia niet langer beschikbaar was voor 'voorstellingen' omdat de NTS (Nederlandse Televisie Stichting) het als permanente studio ging gebruiken. Het programma 1971-1972 vermeldt (niet meer dan) 35 voorstellingen, waaronder 8 koffieconcerten. Enkele opvallende onderdelen: Joop van den Ende Theaterproducties NV presenteert 'Twee op de wip' met o.a. Willeke Alberti en Jeroen Krabbé en 'Kijktaarna' met o.a. Adèle Bloemendaal en Leen Jongewaard; Trio Louis van Dijk met Liesbeth List; Wim Sonneveld, met Corrie

't Spant ontleent zijn naam aan 'het spanningsveld van bühne, kleedkamers, lichtcabine, publiek en directie (); de spanten van het gebouw geven symbolisch de ruimte aan voor de plaatselijke cultuur en creativiteit' (Spant-krant voor het seizoen 1971/1972). De naam bleek profetische waarde te hebben.

't Spant was aanvankelijk vooral bedoeld om een podium te bieden aan de plaatselijke (amateur)verenigingen. Toen Wim Voorman, die aanvankelijk belast was met de 'buffetexploitatie' (wat wij tegenwoordig

Gebouw 't Spant,
geopend na
herbouw
20 september 1980.
Architect Beckers
(coll. HKB)

de catering noemen), als directeur het heft in handen nam, evolueerde 't Spant echter steeds meer naar 'een werkelijke schouwburg voor de regio'. Daardoor begon de beperkte ruimte al snel te knellen. Bij het eerste lustrum in 1974 werd dan ook al gesproken over een toneeltoren (om ook grotere producties onderdak te kunnen bieden) en uitbreiding met een foyer en vergaderruimte. De omroepen ontdekten bovendien 't Spant als opnamelocatie voor hun programma's: Stuif es in, met Ria Bremer; de Berend Boudewijn Quiz; Voor de vuist weg, met Willem (O')Duys; Een van de Acht, met de onvergetelijke Mies Bouwman; Ren je Rot; Wie van de Drie... allemaal opgenomen in 't Spant.

Een nieuw gebouw

Toch kwamen de toneeltoren en de foyer er niet. In plaats daarvan werd in 1978 besloten een heel nieuw gebouw neer te zetten. Begrote kosten: 12 miljoen gulden – het zouden er uiteindelijk 14 miljoen worden. Op 26 april werd de eerste steen gelegd door burgemeester Aantjes en Thorvald Voorman, zoon van de directeur. En op 19 september vond de eerste voorstelling plaats, door niemand minder dan Toon Hermans.

De Bussumse gemeenteraad kreeg echter steeds meer moeite met de grote sommen die aan bouw en exploitatie van 't Spant besteed moesten worden. De gemeente was immers de eigenaar van de schouwburg. Het exploitatietekort drukte zwaar op de begroting voor sociaal-cultureel werk, want dat was het potje waar het allemaal uit betaald moest worden. In 1981 lanceert de PvdA-afdeling Bussum een offensief: 'Nee, tegen een kostenoverschrijding van 2 miljoen bij de bouw; Nee, tegen een begrotingstekort van 1.7 miljoen in 1981; Ja, tegen een echt sociaal-cultureel centrum in Bussum'. Was getekend door onder andere Adriaan Branderhorst, later wethouder en tot voor kort voorzitter van de Historische Kring Bussum, uitgeefster van dit tijdschrift. Wat de PvdA zwaar op de maag lag was dat de gemeente moest opdraaien voor kosten van professionele gezelschappen en de publieke omroep, terwijl de amateurverenigingen waarvoor 't Spant oorspronkelijk bedoeld was steeds meer in het gedrang kwamen.

Financiële perikelen

Gedurende de jaren '80 blijft dit onderwerp opspelen. Dat neemt niet weg dat al in 1987 opnieuw over uitbreiding wordt

gesproken: de zaalcapaciteit van met name de 'kleine zaal' moet worden uitgebreid. Directeur Voorman krijgt niet zomaar zijn zin. In 1989 spreekt de gemeenteraad nog een 'duidelijk neen' uit tegen een investeringsplan van 3.8 miljoen gulden, dat volgens alle raadsfracties vooral in het teken van de commercie staat en 't Spant tot een congrescentrum annex theater zou maken – iets waar de gemeente volgens de raad niet voor hoeft op te draaien. Overigens is er dan in 1988 al voor acht ton besteed aan 'verbetering van de accommodatie en vervanging van enkele technische installaties'. Het jaarlijkse exploitatietekort bedraagt inmiddels 2.2 miljoen... De gemoederen lopen hoog op naar aanleiding van het negatieve raadsbesluit. Voorstanders van (meer) subsidie voor 't Spant schelden de tegenstanders uit voor 'cultuurbarbaar'. Het personeel van 't Spant eist een gesprek met de gemeente en de Raad van Commissarissen dreigt met aftreden. De uitbreiding was immers bedoeld om het exploitatietekort in te dammen. Toch ziet Voorman kans 't Spant voor vier ton te laten opknappen door de Bussumse binnenhuisarchitect Jan des Bouvrie. Restaurant De Stoverij krijgt een nieuwe naam: De Brasserie; verder komen er 'naturelkleurige rieten stoelen met turquoise zittingen en tapijt van een cocosachtig materiaal'. En uiteindelijk krijgt hij in 1992 ook zijn zin wat de uitbreiding van het theater betreft: na afloop van het seizoen 1991-92 gaat 't Spant opnieuw op de schop voor de aanleg van een kelder van 250 m². Gefinancierd door 't Spant zelf. Naar eigen zeggen werpt 't Spant zich daarmee op als 'het Carré van het Gooi'. Het exploitatietekort zakt warempel onder de 2 miljoen gulden per jaar!

Zeven vergaderzalen

In 1997 is het weer raak: 't Spant wil extra vergaderzalen om de commerciële exploitatie van het complex te versterken. Hoewel

de financiering daarvan niet voor rekening komt van de gemeente (eigenaar van het pand), ligt de gemeenteraad dwars. Na een extern onderzoek naar de rentabiliteit van 't Spant lukt het aan het eind van het jaar alsnog. Nu wordt 't Spant 'het Binnenhof van het Gooi'. De inmiddels 'oubollige' paarse vloerbedekking maakt plaats voor 'strakglimmend graniet'. En in de kelder komt een bar, Stuif es Inn, met dank aan Ria Bremer. Bij de opening zijn Mies Bouwman en Willem Duys aanwezig en de eerste steen, die zoals bekend in werkelijkheid vaak de laatste is, wordt weer gelegd door een telg uit de familie Voorman. Dit keer is het kleinzoon Marc Voorman, wie de eer te beurt valt.

De 21e eeuw

In 2001 overlijdt Wim Voorman, die dertig jaar directeur van 't Spant is geweest. Hij krijgt in korte tijd verschillende opvolgers. Er moet opnieuw geïnvesteerd worden. In 2004 moet er in de toneeltoren vanwege arboretgeving à 1.3 miljoen euro een nieuwe 'trekkenwand' komen om de decorstukken te kunnen wisselen. En in 2005 wordt 't Spant voor 1.8 miljoen van binnen geheel gerestyled. Daarbij hoort kennelijk ook een nieuwe naam: 'De wat ouderwetse apostrof wordt afgeschud en 't Spant gaat straks Spant!, met bruisend uitroepeteken, heten' (Gooi en Eemlander, maart 2005). In het kader van de sponsoring wordt het nog geen tien jaar eerder aangelegde Willem Ruisplein omgedoopt in Heinekenplein. O tempora, O mores... Gelukkig is Mies Bouwman er nog steeds op het vernieuwde theater te openen!

Theater Spant!
2014 (foto: Jaap
van Hassel)